

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ Β.Α.Σ. ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
(Προσφυγή αριθ. 11981/15)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ
13 Οκτωβρίου 2016

Η απόφαση αυτή θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί μικροαλλαγές ως προς την μορφή.

Στην υπόθεση Β.Α.Σ. κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε δικαστικό τμήμα, η σύνθεση του οποίου έχει ως εξής:

Mirjana Lazarova Trajkovska, *πρόεδρος*,

Kristina Pardalos,

Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος,
Aleš Pejchal,
Robert Spano,
Armen Harutyunyan,
Tim Eicke, *δικαστές*,
και Abel Campos, *γραμματέας τμήματος*,
Αφού διασκέφθηκε σε δικαστικό συμβούλιο στις 20 Σεπτεμβρίου 2016,
Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία ελήφθη την πιο πάνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 11981/15) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας και με την οποία ένας τούρκος υπήκοος, ο κ. Β.Α.Σ. («ο προσφεύγων») προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 4 Μαρτίου 2015 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»). Η πρόεδρος του τμήματος δέχθηκε το αίτημα της μη κοινοποίησης της ταυτότητάς του που διατυπώθηκε από τον προσφεύγοντα (άρθρο 47 § 4 του κανονισμού του Δικαστηρίου).

2. Ο προσφεύγων, ο οποίος έτυχε του ευεργετήματος της πενίας, εκπροσωπήθηκε από την κυρία Μ. Τζεφεράκου, δικηγόρο του συλλόγου της Αθήνας. Η ελληνική κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τους εντεταλμένους του αντιπροσώπου της, κυρία Ε. Τσαούση, σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κυρία Κ. Νασσοπούλου, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Ο προσφεύγων παραπονείται ειδικότερα για μία παραβίαση του άρθρου 8 § 1 της Σύμβασης και 1, λαμβανομένου μεμονωμένα και σε συνδυασμό με το άρθρο 13 της Σύμβασης, καθώς και των άρθρων 3 και 13 της Σύμβασης σε συνδυασμό, λόγω της παράλειψης του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, επί δώδεκα έτη, να αποφασίσει επί της αίτησής του για χορήγηση ασύλου.

4. Στις 8 Οκτωβρίου 2015, η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Ι. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1977 και κατοικεί στην Αθήνα.

6. Κατά την διάρκεια των σπουδών του στην Τουρκία (1994-1999), ο προσφεύγων έγινε πολιτικός ακτιβιστής υποστηρίζοντας φιλοκομμουνιστικές και φιλοκουρδικές θέσεις. Το 1997, άνοιξε ένα βιβλιοπωλείο-καφετέρια όπου σύχναζαν άτομα τα οποία ήταν υπέρ των θέσεων αυτών. Το 2000, οι τουρκικές αστυνομικές αρχές συνέλαβαν τον προσφεύγοντα και ο εισαγγελέας του άσκησε δίωξη για προσβολή της συνταγματικής τάξης του Κράτους (άρθρο 146 του τουρκικού ποινικού κώδικα). Ο προσφεύγων τοποθετήθηκε έτσι στα «λευκά κελιά» (κελιά απομόνωσης) της φυλακής της Κάντρα. Αυτός άρχισε μία απεργία πείνας, την οποία διατήρησε 171 ημέρες και η οποία του προκάλεσε ένα σύνδρομο Wernicke-Korsakoff, παθολογία ικανή να προξενήσει ανεπανόρθωτες βλάβες στην υγεία και να αποβεί μοιραία. Δεδομένου ότι η ζωή του προσφεύγοντος κινδύνευε, οι τουρκικές αρχές συναίνεσαν να τον αφήσουν ελεύθερο.

7. Το 2002, ο προσφεύγων διέφυγε στην Ελλάδα όπου κατέθεσε μία αίτηση χορήγησης ασύλου στις 15 Ιανουαρίου 2002. Στις 18 Φεβρουαρίου 2002, ο γενικός γραμματέας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, αποφαινόμενος σε πρώτο βαθμό, απέρριψε την αίτηση αυτή με συνοπτική αιτιολογία.

8. Στις 21 Μαρτίου 2002, ο προσφεύγων κατέθεσε προσφυγή κατά της απόρριψης αυτής ενώπιον του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Στις 29 Ιανουαρίου 2003, παρουσιάστηκε ενώπιον της Συμβουλευτικής Επιτροπής Ασύλου, η οποία τον είχε καλέσει, και κατέθεσε πολλά έγγραφα που απεδείκνυν ότι είχε πέσει θύμα βασανιστηρίων στην Τουρκία εξαιτίας των πολιτικών πεποιθήσεών του, μεταξύ των οποίων μία ιατρική έκθεση εκδοθείσα από το ελληνικό Ιατρικό Κέντρο για την αποκατάσταση των θυμάτων βασανιστηρίων, καθώς και ένα έγγραφο της Διεθνούς Αμνηστίας. Την ίδια ημέρα, η Συμβουλευτική Επιτροπή Ασύλου εξέδωσε μία ευνοϊκή για τον προσφεύγοντα γνωμοδότηση.

9. Κατ'εφαρμογήν του άρθρου 3 § 5 του προεδρικού διατάγματος 61/1999 (επί της διαδικασίας εξέτασης της αίτησης χορήγησης ασύλου), μετά από αυτήν την ευνοϊκή γνωμοδότηση, το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης όφειλε να λάβει την απόφαση να χορηγήσει ή μη την διεθνή προστασία στον προσφεύγοντα εντός προθεσμίας ενενήντα ημερών. Εν τούτοις, κατά την ημερομηνία που το Δικαστήριο επιλήφθηκε της υπόθεσης, το Υπουργείο δεν είχε λάβει οποιαδήποτε απόφαση και έτσι ούτε είχε επικυρώσει ούτε είχε απορρίψει την γνωμοδότηση της επιτροπής αυτής.

10. Από το 2003 μέχρι το 2015, ο προσφεύγων έζησε στην Αθήνα και παρουσιαζόταν κάθε έξι μήνες στις αστυνομικές αρχές προκειμένου να ανανεώνει την

κάρτα του ως αιτούντος άσυλο. Σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, η κάρτα αυτή δεν συνιστούσε τίτλο παραμονής και δεν προσέφερε επομένως τα δικαιώματα που προέκυπταν από αυτόν: επέτρεπε μόνον στον αιτούντα άσυλο να μην απελαθεί και να διαμένει στην επικράτεια με ένα «καθεστώς ανοχής» κατά την διάρκεια της εξέτασης της αίτησής του. Ειδικότερα, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, ο αιτών την χορήγηση ασύλου δεν είχε το δικαίωμα να ασκεί ελεύθερη επαγγελματική δραστηριότητα, να έχει πρόσβαση σε μία επαγγελματική κατάρτιση, να συνάψει γάμο, να λάβει άδεια οδηγού, να διαθέτει τραπεζικό λογαριασμό και να ζητήσει μια οικογενειακή επανένωση.

11. Το 2003, ενώ διέμενε στην Αθήνα, ο προσφεύγων ενώθηκε με την σύζυγό του η οποία ήλθε από την Τουρκία. Εν τούτοις, η παρουσία της τελευταίας στην επικράτεια κατέστη νόμιμη μόλις το 2008, όταν η ενδιαφερόμενη έλαβε άδεια εργασίας για περιορισμένη διάρκεια. Το 2010, το ζεύγος απέκτησε έναν γιο. Το 2011, η σύζυγος του προσφεύγοντος επέστρεψε στην Κωνσταντινούπολη, μαζί με το παιδί, λόγω προβλημάτων υγείας. Το 2012, το ζεύγος διαζεύχθηκε.

12. Εν τω μεταξύ, στις 5 Αυγούστου 2005, το γραφείο Ιντερπόλ της Τουρκίας είχε εκδώσει μία αίτηση έκδοσης σε βάρος του προσφεύγοντος. Η αίτηση στηριζόταν σε κατηγορίες παρόμοιες με εκείνες οι οποίες είχαν διατυπωθεί το 2000 και είχαν εξεταστεί από τις ελληνικές αρχές κατά την διάρκεια της διαδικασίας εξέτασης της αίτησης χορήγησης ασύλου.

13. Στις 12 Μαρτίου 2013, ο προσφεύγων συνελήφθη στην Πάτρα. Στις 26 Μαρτίου 2013 το συμβούλιο εφετών Πατρών εξέτασε την αίτηση έκδοσης και αποφάνθηκε ομόφωνα υπέρ της απόρριψής της. Στήριξε την απόφασή του στον κίνδυνο που διέτρεχε ο προσφεύγων, σε περίπτωση έκδοσης, να υποστεί κακομεταχείριση λόγω των πολιτικών πεποιθήσεών του. Σημείωσε επίσης ότι η φύση των αδικημάτων για τα οποία ζητούνταν η έκδοση αναφερόταν μέσα στην αίτηση των τουρκικών αρχών κατά τρόπο αόριστο και αφηρημένο.

Ειδικότερα, το δικαστικό συμβούλιο έλαβε υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία:

- το γεγονός ότι ο προσφεύγων διωκόταν ενώπιον των τουρκικών αρχών και ότι έπρεπε να δώσει λόγο σχετικά με την συμμετοχή του σε μία «ένοπλη τρομοκρατική οργάνωση» και για την δολοφονία του ιδρυτή μιας άλλης τρομοκρατικής οργάνωσης,
- τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος οι οποίοι περιέχονταν σε ένα έγγραφο που είχε συνταχθεί από τον δικηγόρο του στην Τουρκία και σύμφωνα με τους οποίους: (α) οι κατηγορίες που του αποδίδονταν είχαν ως βάση τις φιλοκουρδικές και

αριστερές ιδέες του και την πολιτική ένταξή του, (β) είχε συλληφθεί έξι φορές μεταξύ του 1992 και του 1996, είχε υποστεί βασανιστήρια και ήταν αποδέκτης απειλών για την ζωή του, (γ) οι ομολογίες που είχε κάνει το 2000, σύμφωνα με τις οποίες είχε επιχειρήσει να ανατρέψει την συνταγματική τάξη στην Τουρκία, ήταν το αποτέλεσμα βασανιστηρίων στα οποία υποβλήθηκε μέσα σε ένα αστυνομικό τμήμα, (δ) οι κατηγορίες της συμμετοχής σε τρομοκρατική οργάνωση και της δολοφονίας είχαν «κατασκευαστεί» από τις τουρκικές αστυνομικές αρχές, (ε) κατά την διάρκεια της προσωρινής κράτησής του, την εποχή που φέρεται να βρισκόταν στην τριακοστή ημέρα της απεργίας πείνας του, είχε υποβληθεί εκ νέου σε βασανιστήρια και, ενώ φέρεται να ήταν ετοιμοθάνατος και να πάσχει από το σύνδρομο Wernicke-Korsakoff, το οποίο είχε διαγνωστεί από έναν ιατροδικαστή, αφέθηκε ελεύθερος υπό όρους για ένα διάστημα έξι μηνών,

- την έκθεση του ελληνικού Ιατρικού Κέντρου για την αποκατάσταση των θυμάτων βασανιστηρίων, η οποία πιστοποιούσε ότι ο προσφεύγων είχε εξεταστεί στις 25 Ιουλίου 2002 και ότι είχε διαπιστωθεί ότι αυτός είχε υποβληθεί σε βασανιστήρια τα οποία είχαν φυσικές και ψυχικές συνέπειες,

- το ιατρικό πιστοποιητικό που εκδόθηκε από το νοσοκομείο «Γεώργιος Γεννηματάς» και το οποίο βεβαίωνε ότι ο προσφεύγων έπασχε από διαταραχές μνήμης και συγκέντρωσης, εξαιτίας του συνδρόμου Wernicke-Korsakoff που είχε, και σύστηνε εξετάσεις μαγνητικής τομογραφίας,

- ένα έγγραφο συντεταγμένο από το ελληνικό τμήμα της Διεθνούς Αμνηστίας προς το ελληνικό Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, σε στήριξη της αίτησης χορήγησης ασύλου του προσφεύγοντος, το οποίο ανέφερε ότι η Τουρκία ασκούσε συστηματικά βασανιστήρια και ότι η ζωή του ενδιαφερομένου ήταν σε κίνδυνο σε περίπτωση αποπομπής του προς την χώρα αυτή.

14. Στις 27 Μαρτίου 2013, ο εισαγγελέας άσκησε έφεση κατά της απόφασης του συμβουλίου εφετών Πατρών ενώπιον του Αρείου Πάγου.

15. Στις 26 Απριλίου 2013, ο Άρειος Πάγος επικύρωσε την προσβληθείσα απόφαση.

16. Στο ενδιάμεσο διάστημα, ο προσφεύγων προέβη σε πολλά διαβήματα προκειμένου να επιτύχει την έκδοση μιας τελεσίδικης απόφασης. Έτσι, έγραψε στον Συνήγορο του Πολίτη στις 21 Μαρτίου και στις 25 Ιουνίου 2012 και στον υπουργό Δημόσιας Τάξης στις 19 Νοεμβρίου 2013, στις 16 Ιουνίου 2014 και στις 27 Φεβρουαρίου 2015.

17. Εξάλλου, σε πολλές επιστολές που ανταλλάχθηκαν μεταξύ διαφόρων αρχών (μεταξύ αστυνομικών αρχών ή μεταξύ αυτών και άλλων φορέων) στις 23 Φεβρουαρίου 2007, στις 16 Οκτωβρίου 2012, στις 14 Νοεμβρίου 2012 και στις 28 Ιανουαρίου 2015, τονιζόταν ότι η αίτηση χορήγησης ασύλου του προσφεύγοντος εκκρεμούσε ακόμη ενώπιον του υπουργού Δημόσιας Τάξης.

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

18. Οι εφαρμοστέες εν προκειμένω παράγραφοι του άρθρου 3 του προεδρικού διατάγματος 61/1999, σχετικά με την διαδικασία αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα σε έναν αλλοδαπό, με την ανάκληση της απόφασης της αναγνώρισης και με την απέλαση και με την έγκριση της οικογενειακής επανένωσης, ορίζουν:

«3. Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης ασύλου ο αιτών δικαιούται να προσφύγει ενώπιον του Υπουργού Δημόσιας Τάξης, εντός ανατρεπτικής προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την επίδοση της απόφασης. Στην απορριπτική απόφαση αιτιολογούνται πλήρως οι λόγοι της απόρριψης και γίνεται μνεία για την προθεσμία προς άσκηση προσφυγής, καθώς και της συνέπειες της παρόδου άπρακτης της προθεσμίας αυτής. Το περιεχόμενο της απόφασης ανακοινώνεται προφορικά στον αιτούντα σε γλώσσα που κατανοεί (...).

(...)

5. Επί της προσφυγής, ο Υπουργός αποφαινεται εντός προθεσμίας ενενήντα (90) ημερών από την ημερομηνία ασκήσεώς της, ύστερα από γνώμη εξαμελούς επιτροπής που αποτελείται από τον Νομικό Σύμβουλο του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, (...) ως πρόεδρο, και ως μέλη έναν υπάλληλο του Διπλωματικού Κλάδου του Υπουργείου Εξωτερικών, έναν Νομικό Σύμβουλο του ιδίου Υπουργείου και έναν ανώτερο αξιωματικό της Ελληνικής Αστυνομίας (...). Επίσης, στην Επιτροπή συμμετέχουν ένας εκπρόσωπος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών (...) και ο Σύμβουλος Νομικής Προστασίας της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες (...).»

19. Το άρθρο 4 του διατάγματος 189/1998 σχετικά με τις προϋποθέσεις παροχής αδείας εργασίας σε πρόσφυγες (καταργηθέντος τον Απρίλιο 2016) προέβλεπε:

«1. Οι αιτούντες την αναγνώρισή τους ως πρόσφυγες αλλοδαποί καθώς και οι προσωρινά διαμένοντες για λόγους ανθρωπιστικούς δύνανται να

απασχολούνται προσωρινά προς κάλυψη αμέσως βιοτικών αναγκών, υπό τους εξής όρους:

(...)

γ) Έχει ερευνηθεί η αγορά εργασίας για το συγκεκριμένο επάγγελμα και δεν έχει εκδηλωθεί σχετικό ενδιαφέρον από ημεδαπό, πολίτη της Ε.Ε., αναγνωρισμένο πρόσφυγα, ομογενή.»

20. Εξάλλου, με την εγκύκλιο αριθ. 19000/442 της 19 Οκτωβρίου 2012, ο υπουργός Εργασίας υποχρέωσε τους αιτούντες άσυλο που ζητούσαν άδεια εργασίας να προσκομίσουν ένα έγγραφο εκδοθέν από τον Οργανισμό Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) που βεβαιώνει ότι δεν υπήρχαν έλληνες υπήκοοι, υπήκοοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρόσφυγες που έχουν ήδη αναγνωριστεί στο καθεστώς αυτό και ομογενείς που ήταν άνεργοι και είχαν εκδηλώσει ενδιαφέρον να εργαστούν σε συγκεκριμένα επαγγέλματα τα οποία αναζητούνταν επίσης από τους αιτούντες άσυλο.

III. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

21. Το άρθρο 18 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26 Ιουνίου 2013 (για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα) ορίζει:

«1. Το υπεύθυνο κράτος μέλος δυνάμει του παρόντος κανονισμού υποχρεούται:

α) να αναδέχεται, υπό τους όρους που προβλέπονται στα άρθρα 21, 22 και 29, αιτούντα ο οποίος υπέβαλε αίτηση σε άλλο κράτος μέλος,

β) να αναλαμβάνει εκ νέου, υπό τους όρους που προβλέπονται στα άρθρα 23, 24, 25 και 29, αιτούντα η αίτηση του οποίου τελεί υπό εξέταση και ο οποίος έκανε αίτηση σε άλλο κράτος μέλος ή ο οποίος ευρίσκεται χωρίς να έχει τίτλο διαμονής στο έδαφος άλλου κράτους μέλους,

γ) να αναλαμβάνει εκ νέου, υπό τους όρους που προβλέπονται στα άρθρα 23, 24, 25 και 29, υπήκοο τρίτης χώρας ή απάτριδα ο οποίος ανακάλεσε την υπό εξέταση αίτησή του και έκανε αίτηση σε άλλο κράτος μέλος ή ο οποίος ευρίσκεται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους χωρίς τίτλο διαμονής,

δ) να αναλαμβάνει εκ νέου, υπό τους όρους που προβλέπονται στα άρθρα 23, 24, 25 και 29, υπήκοο τρίτης χώρας ή απάτριδα του οποίου η αίτηση απερρίφθη και ο οποίος έκανε αίτηση σε άλλο κράτος μέλος ή ο οποίος ευρίσκεται χωρίς να έχει τίτλο διαμονής στο έδαφος άλλου κράτους μέλους.

2. Στις περιπτώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 στοιχεία α) και β), το υπεύθυνο κράτος μέλος εξετάζει ή ολοκληρώνει την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας που έκανε ο αιτών. Στις περιπτώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 στοιχείο γ), όταν το υπεύθυνο κράτος μέλος είχε διακόψει την εξέταση αίτησης μετά από ανάκλησή της από τον αιτούντα πριν από τη λήψη απόφασης επί της ουσίας πρωτοδίκως, το εν λόγω κράτος μέλος εξασφαλίζει ότι ο αιτών έχει δικαίωμα να ζητήσει να ολοκληρωθεί η εξέταση της αίτησής του ή να υποβάλει νέα αίτηση διεθνούς προστασίας, η οποία δεν θα αντιμετωπισθεί ως μεταγενέστερη αίτηση, όπως προβλέπεται στην οδηγία 2013/32/ΕΕ. Σε αυτές τις περιπτώσεις, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι ολοκληρώνεται η εξέταση της αίτησης. Στις περιπτώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 στοιχείο δ), όταν η αίτηση απορρίπτεται πρωτοδίκως μόνο, το υπεύθυνο κράτος μέλος εξασφαλίζει ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο έχει ή είχε δυνατότητα πραγματικής προσφυγής, σύμφωνα με το άρθρο 46 της οδηγίας 2013/32/ΕΕ.»

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

Ι. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 8, 13 ΚΑΙ 14 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

22. Ο προσφεύγων παραπονείται για μία παραβίαση της ιδιωτικής ζωής του για τον λόγο ότι διέμεινε στην Ελλάδα επί δώδεκα έτη μέσα στην αβεβαιότητα ως προς το καθεστώς του, και τούτο παρά την ευνοϊκή γνώμη της Συμβουλευτικής Επιτροπής Ασύλου. Πιο συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι έζησε σε κατάσταση ανασφάλειας επί πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα και παραπονείται για τις επιπτώσεις που φέρεται να είχε η κατάσταση αυτή στην επαγγελματική και οικογενειακή ζωή του κατά την διάρκεια της περιόδου αυτής και για την απουσία επαρκών δικονομικών εγγυήσεων που θα του επέτρεπαν να καταγγείλει την κατάσταση αυτή. Επικαλείται το άρθρο 8 της Σύμβασης, λαμβανόμενο μεμονωμένα και σε συνδυασμό με το άρθρο 13.

23. Τέλος, στο πεδίο του άρθρου 8 της Σύμβασης, σε συνδυασμό με το άρθρο 14, ο προσφεύγων παραπονείται ότι έπεσε θύμα διάκρισης στην βάση της εθνικότητάς του.

24. Οι διατάξεις αυτές έχουν ως εξής:

Άρθρο 8

«1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του. 2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξη επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αυτή προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.»

Άρθρο 13

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη παρούση Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίαι παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.»

Άρθρο 14

«Η χρήσις των αναγνωριζομένων εν τη παρούση Συμβάσει δικαιωμάτων και ελευθεριών δέον να εξασφαλισθή ασχέτως διακρίσεως φύλου, φυλής, χρώματος, γλώσσης, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προελεύσεως, συμμετοχής εις εθνικήν μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ή άλλης καταστάσεως.»

A. Επί του παραδεκτού

25. Η Κυβέρνηση επικαλείται εξ αρχής την μη εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων όσον αφορά τις αιτιάσεις αυτές. Υποστηρίζει ότι ο υπουργός Δημόσιας Τάξης απέρριψε σιωπηρά την αίτηση χορήγησης ασύλου του προσφεύγοντος και ότι ο τελευταίος δεν άσκησε αίτηση αναίρεσης κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Προσθέτει ότι ο προσφεύγων δεν κατέθεσε ούτε αίτηση

επανεξέτασης της αίτησής του για χορήγηση αδείας επικαλούμενος την επέλευση νέων πραγματικών περιστατικών, όπως η ύπαρξη δύο αποφάσεων υπέρ του. Ισχυρίζεται επίσης ότι ο προσφεύγων δεν κατέθεσε αίτηση για άδεια παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους. Προσθέτει ότι, αν η αίτηση αυτή απορρίπτονταν, ο ενδιαφερόμενος θα μπορούσε να προσφύγει ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων με αίτηση ακύρωσης της απόρριψης αυτής.

26. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι, αν ο υπουργός είχε απορρίψει σιωπηρά την αίτησή του, οι αρχές δεν θα τον είχαν καλέσει ενώπιον της Συμβουλευτικής Επιτροπής Ασύλου και δεν θα είχαν ανανεώσει την άδεια παραμονής ως αιτούντος άσυλο επί περισσότερα από δώδεκα έτη. Αναφέρει ότι, ακόμη και αν υποθεθεί ότι υπήρξε σιωπηρή απόρριψη, η αίτηση αναίρεσης κατά της απόρριψης αυτής δεν θα ήταν μία πραγματική προσφυγή, διότι, κατά τους ισχυρισμούς του, το Συμβούλιο της Επικρατείας δεν εξετάζει την ουσία της υπόθεσης και η διαδικασία ενώπιον του υπερβαίνει την λογική προθεσμία και δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα. Ισχυρίζεται ότι οι αρχές δεν τον ενημέρωσαν ποτέ για την δυνατότητα της άσκησης μιας τέτοιας προσφυγής. Τέλος, ως προς την αίτηση επανεξέτασης της αίτησής του για χορήγηση ασύλου και την αίτηση για την χορήγηση αδείας παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους, υπογραμμίζει ότι αυτές δεν είχαν καμία πιθανότητα ευδοκίμησης.

27. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης, δεν μπορεί να επιληφθεί μιας προσφυγής παρά μόνον εφόσον όλα τα εθνικά ένδικα μέσα έχουν εξαντληθεί. Η τελεολογία της διάταξης αυτής είναι να επιφυλάξει στα Συμβαλλόμενα Κράτη την ευκαιρία να προλάβουν ή να επανορθώσουν τις επικαλούμενες ενώπιον του παραβιάσεις πριν να του επιβληθούν οι αιτιάσεις αυτές. Έτσι, το παράπονο του οποίου επιλαμβάνεται το Δικαστήριο πρέπει να έχει προηγουμένως προβληθεί, τουλάχιστον επί της ουσίας, σύμφωνα με τους τύπους και μέσα στις προθεσμίες που ορίζονται από το εθνικό δίκαιο, ενώπιον των αρμοδίων εθνικών δικαστηρίων. Εν τούτοις, σύμφωνα με τον κανόνα της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων, ένας προσφεύγων οφείλει να κάνει χρήση ενδίκων μέσων που είναι κανονικά διαθέσιμα και επαρκή μέσα στην εθνική έννομη τάξη και τα οποία του επιτρέπουν να επιτύχει την επανόρθωση των παραβιάσεων που επικαλείται. Αυτά τα ένδικα μέσα πρέπει να υφίστανται σε επαρκή αριθμό βεβαιότητας, τόσο στην πράξη όσο και στην θεωρία, χωρίς την οποία στερούνται της επιθυμητής αποτελεσματικότητας και προσβασιμότητας. Τίποτε δεν επιβάλλει την χρήση μιας

προσφυγής που δεν είναι επαρκή ή αποτελεσματικά (*Micallef κατά Μάλτας* [GC], αριθ. 17056/06, § 55, CEDH 2009).

28. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, βάσει του άρθρου 3 § 5 του προεδρικού διατάγματος 61/1999, ο υπουργός Δημόσιας Τάξης αποφαινεται επί της προσφυγής κατά της απόρριψης μιας αίτησης χορήγησης ασύλου εντός προθεσμίας ενενήντα ημερών από την ημερομηνία της άσκησής τους και κατόπιν γνώμης εκδοθείσας από την Συμβουλευτική Επιτροπή Ασύλου. Εν προκειμένω, η πιο πάνω αναφερόμενη προθεσμία έληγε στις 20 Ιουνίου 2002. Όμως, την ημερομηνία αυτή, ο προσφεύγων δεν είχε ακόμη κληθεί να παρουσιαστεί ενώπιον της επιτροπής αυτής. Πράγματι, ο ενδιαφερόμενος κλήθηκε να παρουσιαστεί ενώπιον της επιτροπής αυτής μόλις στις 29 Ιανουαρίου 2003, ήτοι δέκα μήνες μετά την προσφυγή που αυτός είχε ασκήσει. Δεν θα μπορούσαμε εύλογα να θεωρήσουμε ότι η προσφυγή του προσφεύγοντος ενώπιον του υπουργού Δημόσιας Τάξης απετέλεσε το αντικείμενο μιας «σιωπηρής απόρριψης» εντός της προμνημονευθείσας προθεσμίας των ενενήντα ημερών – απόρριψη η οποία θα άνοιγε τον δρόμο για την άσκηση μιας αίτησης ακύρωσης από αυτόν. Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί, όπως παρατηρεί ο προσφεύγων, ότι διάφοροι φορείς, μεταξύ των οποίων και οι αστυνομικές αρχές, θεωρούσαν ότι το 2015 το ζήτημα της έκβασης της αίτησης χορήγησης ασύλου του προσφεύγοντος εκκρεμούσε πάντοτε ενώπιον του υπουργού (πιο πάνω παράγραφος 17).

29. Όσον αφορά τα άλλα ένδικα μέσα που μνημονεύονται από την Κυβέρνηση, το Δικαστήριο σημειώνει, μαζί με τον προσφεύγοντα, ότι η αίτηση επανεξέτασης της αίτησης χορήγησης ασύλου προϋποθέτει την ύπαρξη νέων πραγματικών περιστατικών, γεγονός το οποίο δεν ισχύει εν προκειμένω, και ότι η αίτηση χορήγησης αδείας παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους δεν είχε αντικείμενο αφού ο υπουργός Δημόσιας Τάξης δεν είχε ακόμη αποφανθεί επί της αίτησης χορήγησης ασύλου η οποία περιελάμβανε τέτοιους λόγους.

30. Πρέπει συνεπώς να απορριφθεί η ένσταση της Κυβέρνησης η ελκόμενη από την μη εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων.

31. Διαπιστώνοντας ότι οι αιτιάσεις αυτές δεν είναι προδήλως αβάσιμες με την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης και ότι αυτές δεν προσκρούουν σε κάποιον άλλο λόγο απαραδέκτου, το Δικαστήριο τις κηρύσσει παραδεκτές.

B. Επί της ουσίας

1. Τα επιχειρήματα των διαδίκων

32. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η αβεβαιότητα και η ανασφάλεια της κατάστασής του στις οποίες υποβλήθηκε επί δώδεκα έτη καθώς και οι διάφοροι περιορισμοί τους οποίους υπέστη ως αιτών την χορήγηση ασύλου επηρέασαν τον ιστό των προσωπικών, κοινωνικών και οικονομικών σχέσεών του που σχετίζονται με την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή. Ισχυρίζεται έτσι ότι έπεσε θύμα παρέμβασης και προσθέτει ότι αυτή δεν προβλεπόταν από τον νόμο, δεν επεδίωκε έναν θεμιτό σκοπό και δεν ήταν αναγκαία σε μία δημοκρατική κοινωνία. Προς τούτο, αναφέρει ειδικότερα, αφενός, ότι οι αρχές δεν προέβαλαν οποιονδήποτε λόγο προκειμένου να δικαιολογήσουν την αναμονή την οποία αναγκάστηκε να υπομείνει και την οποία χαρακτηρίζει μακρύτερη, και, αφετέρου, ότι βρισκόταν σε ευάλωτη κατάσταση και ότι θα έπρεπε να του είχε αναγνωριστεί ένα μόνιμο προστατευτικό καθεστώς από μακρού.

33. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η μη αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα στον προσφεύγοντα δεν είχε επίπτωση στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του και ότι ο ενδιαφερόμενος απήλαυσε και απολαμβάνει ακόμη όλα τα δικαιώματα τα οποία παραχωρούνται συνήθως στους αιτούντες άσυλο. Επί του σημείου αυτού, προσθέτει ότι ο προσφεύγων είχε συνάψει γάμο πριν να έλθει στην Ελλάδα, ότι έζησε με την σύζυγό του το μεγαλύτερο τμήμα της παραμονής του στην Αθήνα και ότι η συμβίωση έλαβε τέλος κατόπιν του διαζυγίου του ζεύγους. Αναφέρει επίσης ότι ο ενδιαφερόμενος εργάστηκε και εργάζεται χωρίς πρόβλημα στον τομέα της οικοδομής και ότι ανανεώνει την κάρτα του αιτούντος άσυλο κάθε έξι μήνες.

34. Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι, αν ο προσφεύγων στερήθηκε ορισμένα δικαιώματα τα οποία αναγνωρίζονται μόνον στους πρόσφυγες, τούτο οφείλεται στον ίδιο, αφού αυτός επέλεξε να παραμείνει και να εργαστεί στην Ελλάδα. Κατά συνέπεια, οποιοσδήποτε τυχόν περιορισμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του προσφεύγοντος οφείλεται στην παραχώρηση στον τελευταίο, βάσει των συνθηκών της προκείμενης υπόθεσης, δικαιωμάτων τα οποία παραχωρούνται παραδοσιακά στους αιτούντες άσυλο και ήταν επομένως συμβατός με την παράγραφο 2 του άρθρου 8 της Σύμβασης.

2. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

35. Κατά την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η Σύμβαση δεν εγγυάται το δικαίωμα ενός προσώπου να εισέλθει ή να παραμείνει σε ένα Κράτος του οποίου δεν είναι υπήκοος ή να μην απελαθεί από αυτό, και τα Συμβαλλόμενα Κράτη έχουν το

δικαίωμα να ελέγχουν, δυνάμει μιας καλά καθιερωμένης αρχής του διεθνούς δικαίου, την είσοδο, την παραμονή και την απομάκρυνση των μη υπηκόων. Εξάλλου, το άρθρο 8 της Σύμβασης δεν φθάνει μέχρι του σημείου να εγγυάται στον ενδιαφερόμενο το δικαίωμα ενός ιδιαίτερου τύπου τίτλου παραμονής (μόνιμου, προσωρινού ή άλλου), υπό την προϋπόθεση ότι η προτεινόμενη από τις αρχές λύση του επιτρέπει να ασκεί ανεμπόδιστα τα δικαιώματά του στον σεβασμό της ιδιωτικής και της οικογενειακής ζωής (*Aristimuño Mendizabal κατά Γαλλίας*, αριθ. 51431/99, §§ 65-66, 17 Ιανουαρίου 2006).

36. Το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι έχει επιβεβαιώσει πολλές φορές ότι βάσει του άρθρου 8 της Σύμβασης η θετική υποχρέωση του Κράτους που είναι σύμφυτη με έναν πραγματικό σεβασμό της ιδιωτικής ζωής μπορεί να περιλαμβάνει την θέσπιση μιας πραγματικής και προσβάσιμης διαδικασίας ενόψει της προστασίας του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή, και ειδικότερα την δημιουργία ενός κανονιστικού πλαισίου που εισάγει έναν δικαστικό και εκτελεστικό μηχανισμό προοριζόμενο να προστατεύει τα δικαιώματα των ατόμων και την υιοθέτηση, ανάλογα με την περίπτωση, των καταλλήλων ειδικών μέτρων. Αν και το όριο μεταξύ των θετικών και των αρνητικών υποχρεώσεων του Κράτους βάσει της Σύμβασης δεν προσφέρεται για συγκεκριμένο ορισμό, οι εφαρμοστέες αρχές είναι παρά ταύτα συγκρίσιμες (*Fernández Martínez κατά Ισπανίας* [GC], αριθ. 56030/07, § 114, CEDH 2014 (αποσπάσματα)).

37. Μεταξύ αυτών των θετικών υποχρεώσεων εντάσσεται επίσης εκείνη των αρμοδίων αρχών να εξετάζει τις αιτήσεις χορήγησης ασύλου των ενδιαφερομένων προσώπων σε σύντομες προθεσμίες προκειμένου να περιορίζεται στο μέτρο του δυνατού η κατάσταση ανασφάλειας και αβεβαιότητας στην οποία βρίσκονται τα πρόσωπα αυτά (*M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* [GC] αριθ. 30696/09, § 262, 21 Ιανουαρίου 2011).

38. Το Δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να διακρίνει κατ'αρχήν την παρούσα υπόθεση από την υπόθεση *M.E. κατά Σουηδίας* ([GC] αριθ. 71398/12, 8 Απριλίου 2015) στην οποία ο προσφεύγων παραπονιόταν, μεταξύ άλλων, για την ανησυχία, την αβεβαιότητα και την ένταση που του είχαν προκαλέσει οι αρχικές αποφάσεις των αρχών να τον αποπέμψουν στην Λιβύη. Το Δικαστήριο είχε διαγράψει την υπόθεση από το πινάκιο (άρθρο 37 § 1 β) της Σύμβασης) διότι, εν τω μεταξύ, οι αρχές του είχαν χορηγήσει μία μόνιμη άδεια παραμονής.

39. Το Δικαστήριο σημειώνει στην συνέχεια ότι η κατάσταση του προσφεύγοντος εν προκειμένω διαφέρει επίσης από εκείνη στην οποία οι αρχές αρνούνται να χορηγήσουν άδεια παραμονής σε προσφεύγοντες που έχουν εγκατασταθεί παράνομα στην επικράτεια και οι οποίοι επιδιώκουν στην βάση της οικογενειακής ζωής να θέσουν τις αρχές της χώρας υποδοχής προ τετελεσμένων (βλέπε την νομολογία που αναφέρεται στην απόφαση *Jeunesse κατά Ολλανδίας* ([GC] αριθ. 12738/12, § 103, 3 Οκτωβρίου 2014). Στην παρούσα υπόθεση, το επίδικο ζήτημα είναι η παράλειψη του υπουργού Δημόσιας Τάξης, επί δώδεκα έτη, να αποφανθεί επί της αίτησης χορήγησης ασύλου του προσφεύγοντος, ενώ η Συμβουλευτική Επιτροπή Ασύλου είχε εκδηλώσει ευνοϊκή γνώμη και οι ελληνικές δικαστικές αρχές, συμπεριλαμβανομένου και του Αρείου Πάγου, είχαν απορρίψει την αίτηση έκδοσης που είχε υποβληθεί από τις τουρκικές αρχές. Είναι σαφές ότι στο πλαίσιο αυτό, η ανασφάλεια την οποία υπέστη ο προσφεύγων ως προς το καθεστώς του λάμβανε ιδιαίτερη διάσταση σε σχέση με εκείνη ενός προσφεύγοντος ο οποίος αναμένει το πέρας, εντός λογικής προθεσμίας, της διαδικασίας που τον αφορά.

40. Εν προκειμένω, για το Δικαστήριο η επικαλούμενη παραβίαση του άρθρου 8 της Σύμβασης προέρχεται έτσι, όχι από μέτρα απομάκρυνσης ή απέλασης, αλλά από την κατάσταση ανασφάλειας και αβεβαιότητας που υπέστη ο προσφεύγων επί μεγάλο διάστημα, ήτοι από τις 21 Μαρτίου 2002 – ημερομηνία κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος κατέθεσε την προσφυγή του κατά της απόφασης απόρριψης της αίτησης ασύλου του – μέχρι την ημερομηνία έκδοσης της παρούσας απόφασης.

41. Το Δικαστήριο παρατηρεί επίσης ότι ο προσφεύγων εργάστηκε στον τομέα της οικοδομής χωρίς εν τούτοις να είναι εφοδιασμένος με άδεια εργασίας.

42. Προς τούτο, πρέπει να σημειωθεί ότι, την εποχή εκείνη, οι προϋποθέσεις χορήγησης μιας άδειας εργασίας σε έναν αιτούντα άσυλο ήταν περιοριστικές. Πράγματι, σύμφωνα με το άρθρο 4 του διατάγματος 189/1998 (καταργηθέν τον Απρίλιο 2016), έπρεπε να αποδείξει κανείς ότι κανένα ενδιαφέρον για την άσκηση μιας συγκεκριμένης εργασίας δεν είχε εκδηλωθεί, μεταξύ άλλων, από ένα άτομο που έχει ήδη αναγνωριστεί ως πρόσφυγας. Επί πλέον, μία εγκύκλιος του υπουργού Εργασίας της 19 Οκτωβρίου 2012 διευκρίνιζε ότι, προκειμένου να λάβει άδεια εργασίας, ένας αιτών άσυλο θα έπρεπε να προσκομίσει ένα πιστοποιητικό δημόσιου οργανισμού που να βεβαιώνει ότι δεν υπήρχαν άνεργοι ημεδαποί, κοινοτικοί υπήκοοι ή άτομα που είχαν αναγνωριστεί ως πρόσφυγες τα οποία επιθυμούσαν να εργαστούν στον εξεταζόμενο τομέα. Σε αυτήν την κανονιστική δυσκολία ερχόταν να προστεθεί

επίσης μία πρακτική δυσκολία συνδεδεμένη με την οικονομική κρίση και με τον μεγάλο αριθμό ανέργων αναζητούντων εργασία.

43. Εξάλλου, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, λόγω της ανασφάλειας του καθεστώτος του, ο προσφεύγων, ο οποίος δηλώνει ότι επιθυμούσε να εγγραφεί στο πανεπιστήμιο, δεν μπόρεσε να το πράξει και ότι, ως απλός κάτοχος μιας κάρτας αιτούντος άσυλο, δεν μπόρεσε ούτε να ανοίξει τραπεζικό λογαριασμό ή να λάβει αριθμό φορολογικού μητρώου – απαραίτητες προϋποθέσεις για την άσκηση μιας επαγγελματικής δραστηριότητας -, ούτε ακόμη να λάβει μία άδεια οδηγού.

44. Όσον αφορά την ιδιωτική ζωή του προσφεύγοντος, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η συμβίωση μεταξύ αυτού και της συζύγου του δεν κατέστη δυνατή και νόμιμη παρά μόνον από το 2008, λόγω του γεγονότος ότι η τελευταία είχε λάβει μία άδεια εργασίας στην Ελλάδα για περιορισμένο χρόνο, και όχι κατ'εφαρμογήν των διατάξεων που επιτρέπουν την οικογενειακή επανένωση.

45. Το Δικαστήριο καταλήγει στον αδικαιολόγητο χαρακτήρα της παράλειψης του υπουργού Δημόσιας Τάξης να αποφανθεί επί της αίτησης ασύλου του προσφεύγοντος, η οποία δεν στηριζόταν σε οποιονδήποτε λόγο και διήρκεσε επί περισσότερα από δεκατέσσερα έτη – και διαρκεί ακόμη -, ενώ οι εθνικές αρχές είχαν αποφανθεί υπέρ της αναγκαιότητας να χορηγηθεί άσυλο στον ενδιαφερόμενο και είχαν απορρίψει την αίτηση έκδοσης που είχε υποβληθεί από τις τουρκικές αρχές.

46. Συνεπώς, το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι αρμόδιες αρχές παρέλειψαν, κάτω από τις προκείμενες συνθήκες, την θετική υποχρέωσή τους την ελκόμενη από το άρθρο 8 της Σύμβασης, η οποία συνίστατο στην θέσπιση μιας πραγματικής και προσβάσιμης διαδικασίας ενόψει της προστασίας της ιδιωτικής ζωής, μέσω ενός κατάλληλου κανονιστικού πλαισίου για την εξέταση της αίτησης ασύλου του προσφεύγοντος εντός λογικής προθεσμίας προκειμένου να συντομευθεί όσο το δυνατόν περισσότερο η κατάσταση ανασφαλείας του (βλέπε πιο πάνω παράγραφο 37). Υπήρξε συνεπώς παραβίαση της διάταξης αυτής.

47. Λαμβάνοντας υπόψη τα συμπεράσματά του στις προηγούμενες παραγράφους, αποφαίνεται ότι υπήρξε επίσης παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 8.

48. Τέλος, λαμβανομένου υπόψη του συμπεράσματός του σχετικά με το άρθρο 8 της Σύμβασης, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν επιβάλλεται να αποφανθεί επί του πεδίου του άρθρου 14 της Σύμβασης.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 3 ΚΑΙ 13 ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

49. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι ο κίνδυνος γι'αυτόν να υποβληθεί σε κακομεταχείριση σε περίπτωση επιστροφής στην Τουρκία είναι υπαρκτός, αφού ο υπουργός Δημόσιας Τάξης θα μπορούσε ανά πάσα στιγμή να λάβει μία απόφαση απορριπτική της αίτησης ασύλου του. Βλέπει σε αυτό μία παραβίαση των άρθρων 3 και 13 της Σύμβασης, τα οποία ορίζουν:

Άρθρο 3

«Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθή εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχειρίσιν απανθρώπους ή εξευτελιστικές.»

Άρθρο 13

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη παρούση Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίαι παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.»

A. Επί του παραδεκτού

1. Μη εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων

50. Στηριζόμενη στα ίδια επιχειρήματα με εκείνα που είχαν εκτεθεί στο πλαίσιο του άρθρου 8, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων δεν εξήντλησε τα εθνικά ένδικα μέσα. Ο προσφεύγων επαναλαμβάνει επίσης τα επιχειρήματά του.

51. Το Δικαστήριο δεν βλέπει λόγο να αποστεί από τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε ως προς το άρθρο 8 και απορρίπτει συνεπώς την ένσταση της Κυβέρνησης προς τούτο.

2. Έλλειψη ιδιότητας θύματος

52. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει την αιτίαση αυτή λόγω έλλειψης της ιδιότητας θύματος στο πρόσωπο του προσφεύγοντος. Υποστηρίζει ότι, στην διάρκεια των δώδεκα ετών της διαμονής του στην Ελλάδα, ο προσφεύγων ουδέποτε διέτρεξε τον κίνδυνο να αποπεμφθεί στην Τουρκία, και βεβαιώνει ότι η κάρτα του αιτούντος άσυλο ανανεωνόταν τακτικά. Αναφέρει ειδικότερα ότι, κατόπιν

των αποφάσεων του συμβουλίου εφετών Πατρών και του Αρείου Πάγου, κάθε ενδεχόμενο αποπομπής στην Τουρκία είχε αποκλειστεί.

53. Ο προσφεύγων δεν παρουσιάζει παρατηρήσεις επί του ζητήματος αυτού.

54. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η προβληθείσα από την Κυβέρνηση ένσταση είναι στενά συνδεδεμένη με την ουσία της αιτίας του προσφύγοντος στο πεδίο των άρθρων 3 και 13 της Σύμβασης. Αποφασίζει συνεπώς να την συνενώσει με την εξέταση της ουσίας.

55. Διαπιστώνοντας ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης και ότι αυτή δεν προσκρούει σε κάποιον άλλο λόγο απαραδέκτου, το Δικαστήριο τις κηρύσσει παραδεκτές.

B. Επί της ουσίας

1. Τα επιχειρήματα των διαδίκων

56. Ο προσφεύγων θεωρεί ότι η Κυβέρνηση προβάλλει αντιφατικά επιχειρήματα ως προς αυτόν, όσον αφορά την κατάστασή του ως αιτούντος άσυλο. Πράγματι, η εναγόμενη Κυβέρνηση φέρεται να ισχυρίζεται από την μία πλευρά, στο πεδίο του άρθρου 8 της Σύμβασης, ότι η προσφυγή ενώπιον του υπουργού Δημόσιας Τάξης απορρίφθηκε σιωπηρά – γεγονός το οποίο, σύμφωνα με τον προσφεύγοντα, τον εκθέτει σε κίνδυνο να συλληφθεί ενόψει απέλασης – και από την άλλη πλευρά, υπό το πρίσμα των άρθρων 3 και 13 της Σύμβασης, ότι η προσφυγή αυτή εκκρεμεί πάντοτε και ότι ο ενδιαφερόμενος δεν διατρέχει συνεπώς κίνδυνο απέλασης.

57. Ο προσφεύγων θεωρεί ότι υπάρχουν ομοιότητες μεταξύ της παρούσας υπόθεσης και της υπόθεσης *R.U. κατά Ελλάδας* (αριθ. 2237/08, 7 Ιουνίου 2011) και, στηριζόμενος στην νομολογία του Δικαστηρίου, υπενθυμίζει ότι η Ελλάδα έχει καταδικαστεί πολλές φορές λόγω των ελλείψεων του συστήματος ασύλου της. Τέλος, υποστηρίζει ότι συναντούσε δυσκολίες για να επιτύχει την ανανέωση της κάρτας του αιτούντος άσυλο διότι οι αστυνομικές αρχές φέρονται ότι παρέλειπαν να προβούν εγκαίρως στην αιτούμενη ανανέωση: έτσι, η κάρτα του φέρεται να ανανεώθηκε στις 26 Ιανουαρίου 2005 αντί για τις 16 Ιανουαρίου 2005 και στην συνέχεια στις 20 Σεπτεμβρίου 2013 αντί για τις 28 Αυγούστου 2013. Στα μάτια του προσφύγοντος, η κατάσταση αυτή αντιπροσωπεύει μία συστηματική έλλειψη της διαδικασίας της αίτησης ασύλου, η οποία φέρεται να θέτει τους αιτούντες άσυλο σε κίνδυνο απέλασης.

58. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η παρούσα υπόθεση πρέπει να διακριθεί από τις πιο πάνω αναφερόμενες υποθέσεις *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* και *R.U. κατά*

Ελλάδας, διότι ο προσφεύγων επέδειξε αμέλεια στην άσκηση των δικαιωμάτων του. Εκτιμά ότι η απουσία ρητής απόφασης εκδοθείσας από τον υπουργό Δημόσιας Τάξης επί της προσφυγής του προσφεύγοντος δεν συνιστούσε παράλειψη εκ μέρους της αρχής αυτής και δεν δημιούργησε κλίμα αβεβαιότητας: ισχυρίζεται ότι επρόκειτο για μία απόφαση σιωπηρής απόρριψης εκ μέρους του υπουργού και ότι η απόφαση αυτή ήταν δεκτική προσφυγής ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, και καταλογίζει στον προσφεύγοντα ότι δεν άσκησε αυτό το ένδικο μέσο. Στην πραγματικότητα, ο προσφεύγων δεν είχε διατρέξει κανένα κίνδυνο να απελαθεί στην Τουρκία, διότι, κατά την Κυβέρνηση, η ελληνική νομοθεσία απαγορεύει την απέλαση ενός αιτούντος άσυλο. Κατά τους ισχυρισμούς της Κυβέρνησης, ακόμη και αν υποθεθεί ότι ο προσφεύγων διέτρεξε κάποιο κίνδυνο, αυτός εξαφανίστηκε πλήρως μετά τις αποφάσεις που εκδόθηκαν από το συμβούλιο εφετών Πατρών και τον Άρειο Πάγο.

2. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

59. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η έκδοση από ένα συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να εγείρει ένα πρόβλημα βάσει του άρθρου 3 της Σύμβασης όταν υπάρχουν σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι να πιστέψει κανείς ότι, αν ο ενδιαφερόμενος απομακρυνθεί προς την χώρα προορισμού, διατρέχει εκεί πραγματικό κίνδυνο να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή σε ποινές ή μεταχείριση απάνθρωπες ή ταπεινωτικές (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *R.U. κατά Ελλάδας*, § 67). Υπενθυμίζει επίσης ότι το πραγματικό μιας προσφυγής που έχει ως σκοπό να εμποδίσει μία αποπομπή απαιτεί απαραίτητως έναν προσεκτικό έλεγχο από μία εθνική αρχή, έναν ανεξάρτητο και αυστηρό έλεγχο κάθε αιτίας σύμφωνα με την οποία υπάρχουν λόγοι να πιστέψει κανείς σε έναν κίνδυνο μεταχείρισης αντίθετης προς το άρθρο 3 της Σύμβασης, καθώς και μία ιδιαίτερη ταχύτητα. Απαιτεί επίσης να διαθέτει ο ενδιαφερόμενος μία προσφυγή με άμεσο ανασταλτικό αποτέλεσμα (*ομοίως*, §§ 72-73).

60. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι, όταν εξετάζει αν ένας προσφεύγων – αιτών άσυλο εκτίθεται σε πραγματικό κίνδυνο κακομεταχείρισης σε περίπτωση απέλασης σε τρίτο Κράτος, λαμβάνει υπόψη έναν αριθμό αρχών και κριτηρίων όπως: την αρχή της μη επαναπροώθησης, τον κίνδυνο κακομεταχείρισης που προέρχεται από ιδιωτικές ομάδες, την αρχή της αξιολόγησης *ex nunc* των σχετικών συνθηκών, την αρχή της επικουρικότητας, την ανάγκη της αυστηρής εκτίμησης της ύπαρξης ενός πραγματικού κινδύνου, την κατανομή του βάρους της απόδειξης, το ενδεχόμενο

προηγούμενης κακομεταχείρισης ως ένδειξη για την ύπαρξη πραγματικού κινδύνου και την συμμετοχή σε μία στοχευμένη ομάδα (*J.K. και λοιποί κατά Σουηδίας* [GC], αριθ. 59166/12, §§ 77-105, 23 Αυγούστου 2016).

61. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι υπάρχουν πολλές ομοιότητες μεταξύ της παρούσας υπόθεσης και της προαναφερθείσας υπόθεσης *R.U. κατά Ελλάδας*. Πράγματι, στις δύο αυτές υποθέσεις, η αίτηση χορήγησης ασύλου των ενδιαφερομένων είχε απορριφθεί στον πρώτο βαθμό με μία απόφαση του γενικού γραμματέως του υπουργείου Δημόσιας Τάξης, αιτιολογημένη κατά τρόπο στερεότυπο, κατά της οποίας οι δύο προσφεύγοντες άσκησαν προσφυγή ενώπιον του υπουργού Δημόσιας Τάξης. Στην περίπτωση του προσφεύγοντος R.U., η προσφυγή αυτή εκκρεμούσε ήδη επί περισσότερο από τρία έτη και επτά μήνες πριν αποφανθεί το Δικαστήριο. Στην περίπτωση του προσφεύγοντος της παρούσας υπόθεσης, η εν λόγω διάρκεια είναι μεγαλύτερη από δεκατέσσερα έτη.

62. Το Δικαστήριο αποδίδει σημασία στο γεγονός ότι η χώρα αποπομπής του προσφεύγοντος, η Τουρκία, είναι ένα Κράτος το οποίο έχει συμβληθεί στην Σύμβαση και ως τέτοιο είναι υποχρεωμένο να σεβαστεί το δικαίωμα στην ζωή και την απαγόρευση της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης. Το Δικαστήριο δεν μπορεί εν τούτοις να στηρίζει την εκτίμησή του επί μόνης αυτής της συνθήκης. Οφείλει να λάβει υπόψη τα συγκεκριμένα στοιχεία της υπόθεσης κατ'αρχήν και το γεγονός ότι ο προσφεύγων, ένας φιλο-κούρδος και ακτιβιστής της αριστεράς, κατηγορούνταν για συμμετοχή σε μία ένοπλη τρομοκρατική οργάνωση και για την δολοφονία του ιδρυτή μιας άλλης τρομοκρατικής οργάνωσης.

63. Εξετάζοντας τα στοιχεία αυτά, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην ύπαρξη προηγούμενης κακομεταχείρισης. Σημειώνει προς τούτο ότι η ύπαρξη τέτοιας κακομεταχείρισης παρέχει μία στερεή ένδειξη ενός μελλοντικού πραγματικού κινδύνου να υποβληθεί ένας προσφεύγων σε μεταχείριση αντίθετη προς το άρθρο 3, σε περίπτωση κατά την οποία αυτός έχει δώσει μία αφήγηση των πραγματικών περιστατικών συνολικά συνεκτική και πειστική που να συγκλίνει προς πληροφορίες προερχόμενες από αξιόπιστες και αντικειμενικές πληροφορίες σχετικά με την γενική κατάσταση μέσα στην ενδιαφερόμενη χώρα (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *J.K. και λοιποί κατά Σουηδίας*, § 102). Όθεν, εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, μέσα στην έκθεσή του της 25 Ιουλίου 2002, το ελληνικό Ιατρικό Κέντρο για την αποκατάσταση των θυμάτων βασανιστηρίων επιβεβαίωσε ότι ο προσφεύγων είχε βασανιστεί κατά την διάρκεια

των κρατήσεών του στην Τουρκία. Επίσης, σε ένα έγγραφο που παρέθετε τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος, ο δικηγόρος του τελευταίου στην Τουρκία περιέγραφε ποια ήταν η κατάσταση του πελάτη του στην χώρα καταγωγής του. Από το έγγραφο αυτό προκύπτουν τα ακόλουθα: ο προσφεύγων είχε συλληφθεί έξι φορές μεταξύ του 1992 και του 1996 και είχε υποστεί βασανιστήρια. Στην διάρκεια της προσωρινής κράτησής του, την εποχή που φέρεται να βρισκόταν στην τριακοστή ημέρα της απεργίας πείνας του, είχε υποβληθεί εκ νέου σε βασανιστήρια και, ενώ φέρεται να ήταν ετοιμοθάνατος και να πάσχει από το σύνδρομο Wernicke-Korsakoff, το οποίο είχε διαγνωστεί από έναν ιατροδικαστή, αφέθηκε ελεύθερος υπό όρους για ένα διάστημα έξι μηνών (πιο πάνω παράγραφος 13).

64. Εξάλλου, ο κίνδυνος αυτός της κακομεταχείρισης σημειώθηκε επίσης από το συμβούλιο εφετών Πατρών και από τον Άρειο Πάγο που απέρριψαν την αίτηση έκδοσης η οποία είχε υποβληθεί από τις τουρκικές αρχές, στην βάση ειδικότερα του κινδύνου κακομεταχείρισης σε περίπτωση αποπομπής του προσφεύγοντος στην Τουρκία. Παρά ταύτα, η απόρριψη της αίτησης έκδοσης του προσφεύγοντος προς την χώρα αυτή δεν μπορεί να εξομοιωθεί με μία παροχή διεθνούς προστασίας: πράγματι, ενόσω ο αρμόδιος υπουργός δεν αποφαινεται, η ισχύουσα απόφαση σχετικά με την αίτηση του προσφεύγοντος για χορήγηση ασύλου είναι εκείνη που είχε ληφθεί από τον γενικό γραμματέα του υπουργείου Δημόσιας Τάξης και είχε απορρίψει την αίτηση αυτή.

65. Το Δικαστήριο θεωρεί έτσι ότι ο προσφεύγων παρουσίασε αποδεικτικά στοιχεία σε στήριξη της αίτησής του για χορήγηση ασύλου στην Ελλάδα, βασισμένα στην κακομεταχείριση την οποία αυτός είχε υποστεί στην Τουρκία κατά το παρελθόν, ήτοι στην υποβολή σε πράξεις χαρακτηριζόμενες αντίθετες προς το άρθρο 3 της Σύμβασης – μία πραγματικότητα η οποία αναγνωρίστηκε τόσο από δύο δικαστήρια όσο και από την Συμβουλευτική Επιτροπή Ασύλου.

66. Όθεν, δεδομένου ότι η επίδικη αίτηση ασύλου εκκρεμεί ακόμη, η νομική κατάσταση του προσφεύγοντος παραμένει αβέβαιη, γεγονός που τον εκθέτει σε μία απροσδόκητη αποπομπή στην Τουρκία, χωρίς να έχει την δυνατότητα να τύχει μιας πραγματικής εξέτασης της αίτησης ασύλου του, και ενώ υπάρχουν, εκ πρώτης όψεως, σοβαροί και αποδεδειγμένοι κίνδυνοι ότι θα μπορούσε να υποστεί στην χώρα αυτή μεταχείριση αντίθετη προς το άρθρο 3 της Σύμβασης.

67. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο απορρίπτει την προκαταρκτική ένσταση της Κυβέρνησης και καταλήγει ότι θα υπήρχε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης σε

συνδυασμό με το άρθρο 13 αν ο προσφεύγων αποπεμπόταν στην Τουρκία ελλείπει μιας εκτίμησης *ex nunc* από τις ελληνικές αρχές της προσωπικής κατάστασης του προσφεύγοντος υπό το πρίσμα των κριτηρίων που αναφέρονται ανωτέρω (βλέπε, *mutatis mutandis*, *F.G. κατά Σουηδίας* [GC], αριθ. 43611/11, §§ 115 και 158, CEDH 2016).

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

68. Σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

69. Ο προσφεύγων αξιώνει 20.000 ευρώ (EUR) για την ηθική βλάβη που υποστηρίζει ότι υπέστη. Προς τούτο, επισημαίνει ότι παρέμεινε επί πολλά χρόνια σε μία κατάσταση αβεβαιότητας, άγχους και φόβου να απελαθεί ανά πάσα στιγμή στην Τουρκία, και τούτο χωρίς να μπορεί να χρησιμοποιήσει ένα ένδικο μέσο ούτε να οργανώσει την προσωπική και επαγγελματική ζωή του.

70. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι το αιτούμενο ποσό είναι υπερβολικό και ότι μία διαπίστωση παραβίασης θα συνιστούσε αφ'εαυτής επαρκή ικανοποίηση. Κατ'αυτήν, σε περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο θα επιδίκασε ένα ποσό, το ύψος του δεν θα έπρεπε να υπερβεί τις 3.000 EUR.

71. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι συντρέχει λόγος να επιδικαστεί στον προσφεύγοντα το ποσό των 4.000 EUR για την ηθική βλάβη.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

72. Ο προσφεύγων ζητεί επίσης 1.500 EUR για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη ενώπιον του Δικαστηρίου.

73. Η Κυβέρνηση παρατηρεί ότι ο προσφεύγων δεν υπέβαλε κάποιο δικαιολογητικό σε στήριξη των αξιώσεών του.

74. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι ο προσφεύγων δεν προσκόμισε κάποια διευκρίνιση σχετικά με το αιτούμενο ποσό, το οποίο υπερβαίνει εκείνο που

χορηγήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης ως ευεργέτημα πενίας. Το Δικαστήριο απορρίπτει επομένως το αίτημα που προβλήθηκε για την αιτία αυτή.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

75. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να ευθυγραμμίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας με το επιτόκιο της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή,
2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 8 της Σύμβασης,
3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 8,
4. *Αποφαίνεται* ότι δεν συντρέχει λόγος εξέτασης της αιτίας της ελκόμενης από το άρθρο 8 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 14,
5. *Αποφαίνεται* ότι θα υπήρχε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 13 αν ο προσφεύγων αποπεμπόταν στην Τουρκία ελλείψει μιας εκτίμησης *ex nunc* από τις ελληνικές αρχές της προσωπικής κατάστασης του προσφεύγοντος υπό το πρίσμα των κριτηρίων που αναφέρονται στην παρούσα απόφαση,
6. *Αποφαίνεται*
 - (α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, εντός τριών μηνών από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, το ποσό των 4.000 EUR (τεσσάρων χιλιάδων ευρώ) πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο, για την ηθική βλάβη,
 - (β) ότι από την λήξη της πιο πάνω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσαυξηθούν με έναν απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς εκείνο της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.
7. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στα γαλλικά και στην συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 13 Οκτωβρίου 2016, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού του Δικαστηρίου.

(υπογραφή)

Abel Campos

Γραμματέας

(υπογραφή)

Mirjana Lazarova Trajkovska

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου

εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 18 Νοεμβρίου 2016

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος